

PM

Datum 2009-09-08

Dnr 123-4399-2007

Sammanställning av Riksantikvarieämbetets

Access-projekt 2006-2009

Version

Denna PM är en komplettering till de slutredovisningsblanketter för Accessprojekt som Riksantikvarieämbetet (RAÄ) lämnar till Kulturrådet. Den innehåller en kort beskrivning samt resultat och effekter av vart och ett av delprojekten.

Avdelning

Informationsavdelningen

Enhet I-ledning

Författare Birgitta Enaeus

Andersson

Sammanfattande bedömning

Som nedan framgår har RAÄ genom Accessprojekt digitaliserat och tillgängliggjort en omfattande mängd information till nytta för såväl professionella användare som en bred allmänhet.

RAÄ:s accessprojekt har ingått som en del i myndighetens utvecklingsprogram "Kulturmiljöportal". Resultaten av kulturmiljöportalsprogrammet har i stora delar i dag gått in i linjearbete genom K-samsök och utvecklingen av olika applikationer som är kopplad till denna. Härigenom är redan i dag stora delar av informationen tillgängliga. Genom den fortlöpande applikationsutvecklingen ligger fokus på att gå från tillgänglighet till användbarhet och nytta.

Under de år Accessprojekten pågått har utvecklingen av digitala medier fortsatt att gå fram med stormsteg. Internet har påverkat förväntningarna på informationstillgänglighet och interaktionen mellan människor. I en värld där användaren är mer aktiv, otåligare och kräsare blir de traditionella mediernas kommunikationsmodeller i en del fall förlegade,

Detta medför med största sannolikhet att efterfrågan på digital kulturarvsinformation kommer att öka, en trend som idag är tydligt avläsbar. Behovet av nationella digitaliseringsprojekt är därför fortsatt stort och en fortsatt samverkan inom ramen för t.ex. K-samsök och Sondera är nödvändiga för att den digitaliserade informationen ska vara tillgänglig och användbar.

RAÄ har sammanlagt erhållit drygt 10 miljoner kronor i Access-medel under perioden 2006-2009 till 12 delprojekt för att tillgängliggöra ett omfattande material ur RAÄ:s arkiv och samlingar via Kulturmiljöportalen. Totalt har 25 personer nyanställt för arbete med projekten.

Projektet Skaparkraft Mälsåker har tidigare slutredovisats och ingår därför inte i denna redovisning.

Delprojekt	Period	Access-bidrag (kr)	Man-månader
1. Ordnande, registrering och skanning av fotosamlingar	2006-2007	504 203	17
	2009	120 000	4
2. Framtagning och registrering av metadata för det kyrkliga bildmaterialet i Kulturmiljöbild	2006-2008 (t o m mars)	589 618	20
3. Överföring av arkivförteckningar till digitalt format	2006-2008 (t o m april)	651 875	22
4. Ordnande och registrerande av kart - och ritningsmaterial	2006-2008 (t o m juni)	659 831	23
5. Registrering av Byggnadsminnen	2006-2009	2 070 000	69

6. Registrering av katalogkort i Vitterhetsakademiens bibliotek	2006-2007	1 007 987	34
7. Digitalisering och georeferering av äldre registerkartor	2006-2007	600 000	20
8. Material från Sveriges kyrkor ordnas för arkivering	2006-2009	765 000	25,5
9a. Basmaterial från Sockenkyrkoprojektet. Planmaterial bearbetas för Bebyggelseregistret	2006-2009	735 000	24,5
9b. Sockenkyrkoprojektet, del 2. Textmaterial till Bebyggelseregistret	2008-2009	270 000	9
10. Arkeologi i Sverige, information om arkeologiska undersökningar 1990-2006	2006-2007	1 035 000	34,5
11. Äldre arkeologiska undersökningar	2006-2007	660 000	22
12. Bevarade konserveringsbilder	2006-2007		
Summa			

1. Ordnande, registrering och skanning av fotosamlingar

Beskrivning av projektet

RAÄ har sedan början av 2006 arbetat med att digitalisera äldre unika och intressanta bildsamlingar som finns i RAÄ:s bildarkiv. Flera av dessa är oersättliga och hotar att försvinna.

Resultat

Projektet har bestått av två delar; den första har inneburit ordnande, skanning och registrering av äldre bildsamlingar, totalt ca 2 100. Ordnandet har bl. a. inneburit enklare form av konservering och förbättrad lagring av det fysiska bildmaterialet. Den andra delen har inneburit kvalitetskontroll och komplettering av textuppgifter av de nyskannade bilderna samt tidigare digitaliserat bildmaterial, totalt ca 2 500. Samtliga bilder finns tillgängliga i RAÄ:s bild databas Kulturmiljöbild, som är tillgängligt för allmänheten (www.raa.se/kmb), samt i RAÄ:s övergripande databas Kringla (http://kringla.raa.se/cocoon/kringlatext/enkel_sok.html).

Effekter

Bildsamlingarna har varit i stor sett okända. Eftersom en stor del av det unika materialet nu finns tillgängligt via Kulturmiljöbild, har efterfrågan och beställningar från både professionella användare och allmänhet ökat. Bilderna har börjat användas i allt större utsträckning i publikationer och andra tryck och kommer att bli allt viktigare inom ramen för utveckling av olika applikationer på K-samsök.

2. Framtagning och registrering av metadata för det kyrkliga bildmaterialet i Kulturmiljöbild

Beskrivning

Detta projekt innebar att digitalisera bilder av kyrkoexteriörer, kalkmålningar, skulpturer och andra kyrkliga föremål. Arbetet är mycket omfattande. En digitalisering av det kyrkliga bildmaterialet har gjorts landskapsvis. Totalt är nu det kyrkliga bildmaterialet i 21 landskap av totalt 25 digitaliserat.

Resultat

15 000 bilder har förts in i Kulturmiljöbild sedan projektet startade 2006. Bild databasen är tillgänglig för allmänheten (www.raa.se/kmb) och i RAÄ:s samsökningstjänst Kringla (http://kringla.raa.se/cocoon/kringlatext/enkel_sok.html).

Effekter

Forskare och allmänhet har fått tillgång till ett tidigare delvis svåråtkomligt bildmaterial. Bilderna har börjat användas i allt större utsträckning i publikationer och andra tryck samt i RAÄ:s "Flickr-projekt" på Internet.

3. Överföring av arkivförteckningar till digitalt format

Beskrivning

Vid projektets början fanns ATA:s arkivförteckningar efter RAÄ:s och Statens historiska museers verksamhet tillsammans med arkivförteckningar efter enskilda personer enbart i analog form. Arkivförteckningarna har kontrollerats mot bestånden och kompletterats vid divergens. Arkivens placering och storlek har noterats. Arkivförteckningarna har sedan skrivits in i det digitala förteckningsprogrammet Visual Arkiv och är tillgängliga via RAÄ:s samsökningstjänst Kringla.

Resultat

Enskilda arkiv och ämbetsarkiv 1-3 har gjorts tillgängliga på Internet. Arbetet med ämbetsarkiv 4 (från 1974 till 2007-12-31) är omfattande. Vid årsskiftet 2007/08 gick RAÄ över i ämbetsarkiv 5.

Effekter

Tillgängligheten till och sökbarheten i RAÄ:s ämbetsarkiv har ökat markant.

4. Ordning och registrering av kart- och ritningsmaterial

Beskrivning

Arkivets omfattande kart- och ritningssamlingar är sorterade efter landskap, men fullständiga förteckningar på objektsnivå har saknats. Accessprojektet gick ut på att gallra, sortera och ordna materialet samt registrera detta på objektsnivå i det digitala ritningsregistret.

Resultat

Vid accessprojektets början fanns över 100 000 oregistrerade ritningar. Under projektiden har 50 000 registrerats och gjorts tillgängliga. Ritningarna är uppdelade i olika avdelningar. Följande ritningstyper har registrerats: kyrkor, profana byggnader och forn lämningar.

Effekter

De påbörjade registreringarna innehåller ritningar som är mycket efterfrågade av forskare, men som samtidigt är svåra att hitta. Materialet återfinns i RAÄ:s Ritningsregister (<http://www.kms.raa.se/cocoon/ritreg/search.html>) och förteckningarna är sökbara genom RAÄ:s samsökningstjänst Kringla.

5. Registrering av Byggnadsminnen

Beskrivning

I Sverige finns ca 9 300 byggnader som är lagskyddade. 80% av dessa är i augusti 2009 publikt tillgängliga via Bebyggelseregistrets (BBR) webbsida. Registreringen i BBR:s databas innebär en direkt publicering på webben,

www.bebyggelseregistret.raa.se Vid registreringen har byggnaden identifierats i karta utifrån befintlig data från Lantmäteriets fastighetsregister (F.R.) eller digitaliserats (koordinatsätts) om data inte funnits i F.R. Byggnadens nybyggnadsår och ev. ändring (ex. ombyggnad), historik, funktion och lagskydd registreras.

Resultat

Totalt har 9 300 byggnader och ca 2 000 fotografier registrerats under projektiden.

Effekter

Informationen har successivt tillgängliggjorts via www.bebyggelseregistret.raa.se. En stora nytta med projektet är att det nu är möjligt att ha en nationell överblick. Tack vare att byggnaderna lägesbestäms kan också spridningsanalyser göras, vilket ger en bättre helhetssyn av byggnadsminnenas urval och representativitet.

Projektet har medfört en ökad kunskap om byggnadsminnesmärkta byggnader både för RAÅ som har ansvar för de statliga och för länsstyrelserna som ansvarar för de enskilda.

6. Registrering av katalogkort i Vitterhetsakademiens bibliotek

Beskrivning

Projektet innebar en retrospektiv katalogisering i bibliotekets katalog VITALIS, d.v.s. registrering av information som finns på katalogkort.

Kringla använder VITALIS för att ge litteraturhänvisningar om t.ex. fornlämningar. En stor del av bibliotekets äldre litteratur finns inte registrerad i VITALIS utan förtecknas bara i bibliotekets äldre lappkatalog (Katalog -1974). Projektet har inneburit att digitalisera dessa katalogkort.

Resultat

6 100 katalogposter har registrerats.

Effekter

Ökad åtkomst till bibliotekets kataloger och därigenom ökad tillgänglighet till bibliotekets samlingar.

7. Digitalisering och georeferering av äldre registerkartor

Beskrivning

Det analoga fornminnesregistret består av inventeringsböcker och registerkartor. Materialet är ett resultat av fornminnesinventeringen som utfördes från 1937 och framåt. Registerkartan utgörs vanligen av en ekonomisk karta i skalan 1:10000, men undantag finns. Kartorna innehåller information om lämningarnas geografiska läge. Ett omfattande arbete har pågått fortlöpande sedan 1985 för att digitalisera informationen ur Fornminnesregistret. Från och med december 2005 har hela det analoga Fornminnesregistret ersatts av ett digitalt Fornminnesinformationssystem (FMIS). I FMIS finns uppgifter om fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar från hela landet, vilka idag uppgår till drygt 1,5 miljon fasta fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. I och med att

fornminnesinformationen gjorts mer tillgängligt fyller det en viktig funktion för kulturmiljövården samt för allmänheten.

Resultat:

Antal skannade kartor: 13 560
Antal georefererade kartor: 12 878.

Effekter

Skanningen av Fornminnesregistrets registerkartor har medfört att materialet blivit mer tillgängligt och motverkar framtida slitage. Kartmaterialet är tillgängligt att användas i handläggningen på myndigheten genom användandet av GIS-programvara. För handläggningen innebär tillgängligheten en tidsbesparing och att fornminnesinformationen kan läggas in med högre kvalitet. Tillgängligheten för allmänheten har ökat genom att kartorna även kan beskådas i tiff-format.

8. Material från Sveriges kyrkor ordnas för arkivering

Beskrivning

Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium, är ett projekt som pågått i flera decennier och som avsatt ett stort arkiv vilket har varit endast delvis ordnat och förtecknat på ett sådant sätt att det varit tillgängligt för forskningen. Materialet består av handlingar från arbetet med olika volymer i serien Sveriges kyrkor.

Resultat

Merparten av underlagsmaterialet från de publicerade böckerna i serien Sveriges kyrkor är bearbetat för arkivering. Arbetet har inneburit granskning, gallring och ordnande av material från publicerade böcker i serien Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium. Det har omfattat hantering av 4-5 kubikmeter material och ca 15 löpmeter topografiskt uppställda excerpier och fotografier. Ett motsvarande uppordnande av opublicerat material har skett vilket har omfattat ca 180 A4-kapslar, som gått igenom, registrerats och iordningsställts för arkivering. En restupplaga omfattande ca 50 löpmeter publikationer har även distribuerats till andra intressenter.

Effekter

Projektet har lett till att dokumentationen om Sveriges kyrkor blir mer tillgänglig för forskare, myndigheter m.fl. intressenter.

9a. Basmaterial från Sockenkyrkoprojektet. Planmaterial bearbetas för Bebyggelseregistret

Beskrivning

Sockenkyrkoprojektet syftar till att göra en rikstäckande dokumentation av landets samtliga sockenkyrkor byggda före 1950, ca 2 600 st. Målsättningen med accessprojektet är att göra materialet tillgängligt i RAÄ:s Bebyggelseregister. Sockenkyrkoprojektets planritningar kan på ett åskådligt sätt ge en uppfattning om den befintliga kyrkans byggnadshistoria, planform och storlek.

Resultat

Arbetet har inneburit att digitalt bearbeta och byggnadshistoriskt tolka planer av Sveriges församlingskyrkor (äldre än 1950) enligt en modell som utarbetats av Sockenkyrkoprojektet, samt att tillgängliggöra dem genom RAÅ:s Bebyggelseregister. Antalet registrerade och digitaliserade planer (scannade, ritade, tolkade) är 1017 st. Materialet kommer successivt att läggas över i Bebyggelseregistret. Det återstår ca 300 planer att bearbeta (Skåne, Småland och Östergötland).

Effekter

Projektet leder till att planmaterialet om Sveriges sockenkyrkor blir sökbar och tillgängligt för forskare, myndigheter bl. a. länsstyrelserna, läns museer, Svenska kyrkan, kommuner, m.fl. intressenter.

9b. Sockenkyrkoprojektet, del 2. Textmaterial till Bebyggelseregistret

Beskrivning

Ett arbete har också genomförts för att kvalitetssäkra och redigera textmaterial om kyrkorna för leverans till Bebyggelseregistret. Kvalitetssäkringen består i kontroll av uppgifter i förhållande till de fältinventeringar som skett i stiftens regi efter det att uppgifterna insamlats. Redigering gäller att sätta in rubriker i enlighet med övriga texter levererade till BBR.

Resultat

Arbetet har inneburit att kvalitetssäkra och redigera textmaterial om Sveriges församlingskyrkor (äldre än 1950) enligt en modell som utarbetats av Sockenkyrkoprojektet, samt att tillgängliggöra dem genom BBR. Antalet registrerade texter är 1 300 st. Det omfattar hela landet utom delar av Småland och hela Skåne där materialinsamlingen skett på annat sätt. Materialet läggs successivt över i Bebyggelseregistret.

Effekter

Genom projektet har textmaterialet om Sveriges sockenkyrkor blivit sökbar och tillgängligt för forskare, myndigheter bl.a. länsstyrelserna, läns museer, Svenska kyrkan, kommuner, m fl. intressenter.

10. Arkeologi i Sverige, information om arkeologiska undersökningar

1990-2006

Beskrivning

Arkeologi i Sverige är en databas över utförda arkeologiska undersökningar i Sverige från och med 1964. Accessprojektet - Arkeologi i Sverige, syftar till att digitalisera de slutredovisningsblanketter som finns från undersökningar gjorda mellan åren 1991-2005. Katalogen Arkeologi i Sverige finns publicerad för åren 1964-1990, och från och med 2006 kommer motsvarande uppgifter att föras in digitalt direkt i FMIS. Att få det omfattande materialet digitaliserat och tillgängligt genom en databas ger RAÅ en möjlighet att få överblick över den uppdragsarkeologiska verksamheten i landet. På så sätt är databaserna ett viktigt komplement till FMIS och det i bokform sammanställda materialet över genomförda arkeologiska undersökningar fram till 1990.

Resultat

Arbetet har inneburit att registrera/digitalisera i databas och publicera på internet uppgifter om arkeologiska undersökningar från åren 1990-2005. Informationen redovisas landskapsvis. Totalt har 3 762 arkeologiska undersökningar i åtta län lagts in i databasen inom ramen för accessprojektet.

Effekter

Projektet har lett till att information om arkeologiska undersökningar blivit sökbar och tillgänglig för uppdragsarkeologer, myndigheter bl.a. länsstyrelserna, m.fl. intressenter.

11. Äldre arkeologiska undersökningar

Beskrivning

Detta projekt syftar till att slutföra avrapporteringen av alla RAÄ:s (UV:s) arkeologiska undersökningar som gjorts före 1982. Därmed ges alla möjligheten att ta del av undersökningarnas resultat. Dessa äldre undersökningar är mycket efterfrågade av forskare och allmänhet.

Resultat

77 äldre arkeologiska undersökningar har slutrapporterats. Arbetet har krävt olika typer av insatser såsom författande av text, fyndregistrering, gallring och uppordning av fotomaterial. Projektet har därmed kunnat avslutas.

Effekter

Resultatet från arkeologiska undersökningar har blivit tillgängliga och sökbara i RAÄ:s arkiv. Man har också en ingång till materialet via RAÄ:s FMIS.

12. Bevarade konserveringsbilder

Beskrivning

Projektet syftar till att tillgängliggöra den stora samling bilder som producerats i samband med konserveringsverksamheten inom RAÄ. Den omfattar drygt 17 000 diabilder, men även ett stort antal digitalfoton, röntgenbilder och pappersbilder. Merparten finns endast i analogt format. Bilderna beskriver framför allt skador och konserveringsåtgärder på olika föremål.

Resultat

Projektet innefattande till att börja med en initial gallring och organisering av bildmaterialet samt utveckling av en för ändamålet anpassad databas. Bilderna har därefter registrerats och digitaliserats. Ett stort antal bilder har sorterats igenom varav - efter gallring - ca 9 000 har registrerats och 6 000 också har digitaliserats. Ca 2 000 bilder kvarstår att bearbeta.

Effekter

För RAÄ har projektet inneburit att bildmaterialet som nu delvis registrerats i databasform har blivit sökbart och tillgängligt som ett referensmaterial i ett första skede för den interna verksamheten. Bildmaterialet kan även användas i utbildningssyfte och för att presentera olika aspekter av verksamheten för kulturarvssektorn och allmänheten. Utvecklingen av en för projektet anpassad databas har också medfört att det nu finns bättre förutsättningar för att andra bildsamlingar inom RAÄ kan registreras och kopplas samman. Även interna rutiner för fotodokumentation och löpande registrering har utvecklats.

13. Skaparkraft Mälsåker

Beskrivning

Skaparkraft Mälsåker är ett Växtkraft Mål-3 projekt som utgår från restaureringen av Mälsåkers slott och trädgårdar. Projektet avslutades den 30 november 2007, men det långsiktiga målet är att Mälsåker ska utvecklas till ett centrum för byggnads- och parkhistoria, för restaurering och konservering.

En separat slutrapport har tidigare lämnats in till Kulturrådet.